

**פרשת הצרעת
לפרשת תזריע**

סדר הדינים בפרשות תזריע ומצורע

1. הרב הופמן עמ' רמט

"החמורה שבטומאות אלו (הנידונות בפרשותינו) היא טומאת הצרעת [שבה], ורק בה, משולח המצורע הטמא מכל שלושת המחנות, אף ממחנה ישראל, ולכאורה הייתה צריכה השורה של הטומאות להתחיל בטומאה זאת!"

מבנה פרשת הצרעת (פרקים י"ג-י"ד)

2. ויקרא י"ד

(נד) זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק: (נה) ולצרעת הפגד ולבית: (נו) ולשאת ולשפחת ולבקר: (זג) להורת ביום הטמא וביום הטהור זאת תורת הצרעת:

3. ויקרא י"ג, י"ד - סדר העניינים בפרשת הצרעת

י"ג, א-מד: סוגי הצרעת על פי מראה הנגע ועל פי מקומו בגוף. הליכי הסגרה והליכי טיהור או החלטה

מה-מו: דיני המצורע בימי טומאתו

מז-נט: דיני צרעת הבגד

י"ד, א-ט: הליך טיהור המצורע שנרפא המאפשר את שובו למחנה

י-כ: קרבנות המיטהר מצרעתו ביום השמיני לטהרתו

כא-לב: קרבנות הני"ל "אם דל הוא ואין ידו משגת"

לג-נג: דיני צרעת הבית

נד-ז: חתימות כל דיני הצרעת

4. ר"י אברבנאל השאלה הי"א

למה ציותה התורה בצרעת הבגד במקום הזה, אחרי זכרון מיני צרעת האדם, קודם שיוכר אופן טהרתו, שבא בתחילת סדר זאת תהא תורת המצורע?

והיה ראוי שישלים משפטי צרעת האדם וטהרתו, ואח"כ יבאר צרעת הבגד, ואח"כ צרעת הבתים, ולמה זכרם בדילוגים?

5. ויקרא י"ג

(מה) והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמיום וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא: (מו) כל גמי אשר הנגע בו יטמא טמא הוא בגד ישב מחוץ למחנה מושבו:

6. ויקרא י"ד א-ב

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו, והובא אל הכהן. ויצא הכהן אל מחוץ למחנה, וכאם הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע.

7. ויקרא י"ג, ט

"זאת תורת נגע צרעת, בגד הצמר או הפשתים או השתי או הערב או כל כלי עור לטהרו או לטמאו"

8. ויקרא י"ד ל"ב

"זאת תורת אשר בו נגע צרעת", "אשר לא תשיג ידו בטהרתו",

המצורע ובגדיו

9. ויקרא י"ג ו' - י"ג ל"ד

וכאם הכהן אתו ביום השביעי שנית, והנה פהה הנגע ולא פשה הנגע בעור, וטהרו הכהן, מספחת היא, וכבס בגדיו וטהרו...

וכאם הכהן את הנתק ביום השביעי, והנה לא פשה הנתק בעור ומראהו איננו עמק מן העור, וטהרו אותו הכהן וכבס בגדיו וטהרו...

10. ויקרא י"ג מ"ה

והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמיום וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה, וטמא טמא יקרא.

11. שמות כ"ט כ' - ויקרא י"ד י"ד

ושחט את האיל ולקחת מדמו, ונתתה על תגנד און אהרון ועל תגנד און בניו המינית ועל בהן נדם המינית ועל בהן כגלם המינית...

ולקח הכהן מדם האשם, ונתן הכהן על תגנד און המשחר המינית ועל בהן ידו המינית ועל בהן כגלו המינית.

12. שמות כ"ט כ"א

ולקחת מן הדם אשר על המזבח ומשמן המשחה, והזית על אהרון ועל בגדיו ועל בניו ועל בגדי בניו אתו, וקדש הוא ובגדיו ובניו ובגדי בניו אתו.

הצעתו של הרב אלחנן סמט להסבר מבנה הפרשה

13. ויקרא י"ד, א-ב

וידבר ה' אל משה לאמר: זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו...

14. המבנה הכללי של פרשת הצרעת

מחצית א - פרק י"ג: טומאת האדם המצורע	מחצית ב - פרק י"ד: האדם המצורע	טומאת האדם המצורע	מחצית ב - פרק י"ד: האדם המצורע
א-מד סוגי הנגעים המטמאים, והליכי ההסגרה, הטיהור וההחלטה המצורע בימי טומאתו	א-ה הליך טיהור המצורע שנרפא קרבנות המיטהר מצרעתו ביום השמיני לב	מה-מו והליכי ההסגרה, הטיהור וההחלטה המצורע בימי טומאתו	א-ה הליך טיהור המצורע שנרפא קרבנות המיטהר מצרעתו ביום השמיני לב
מז-נט צרעת הבגד	לג-נג צרעת הבית	מז-נט צרעת הבגד	לג-נג צרעת הבית
	נד-ז חתימה כללית		נד-ז חתימה כללית

המצורע וביתו

15. טהרת האדם מול טהרת בית

טהרת האדם (יד-ז)	טהרת הבית (יד-ט-נג)
וצנה הכהן, ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב. וקדש את השחט את הצפור האחת אל כלי חיים. ולקח את עץ הארז ואת האזב ואת שני התולעת ואת הצפר החיה, וטבל אתם בגד המצורע ואת שני התולעת ואת האזב, ובמים חיים ונהזה אל הבית שבע פעמים. ונחט את הבית בגד המצורע ובמים חיים ובצפר החיה ובעץ הארז ובאזב ובשני התולעת. ושלח את הצפר החיה אל מחוץ לעיר, אל פני השדה, וכפר על הבית וטהרו.	ולקח לחטא את הבית שתי צפרים ועץ ארז ושני תולעת ואזב. וקדש את השחט את הצפור האחת אל כלי חיים. ולקח את עץ הארז ואת האזב ואת שני התולעת ואת הצפר החיה, וטבל אתם בגד המצורע ואת שני התולעת ואת האזב, ובמים חיים ונהזה אל הבית שבע פעמים. ונחט את הבית בגד המצורע ובמים חיים ובצפר החיה ובעץ הארז ובאזב ובשני התולעת. ושלח את הצפר החיה אל מחוץ לעיר, אל פני השדה, וכפר על הבית וטהרו.

16. ויקרא י"ד י"ח-י"ט

והנותר בשמן אשר על כף הכהן יתן על ראש המטהר, וכפר עליו הכהן לפני ה'. ועשה הכהן את החטאת, וכפר על המטהר מטמאתו, ואחר ישחט את העלה. וקעלה הכהן את העלה ואת המנחה המזבחה, וכפר עליו הכהן וטהרו.

17. ויקרא י"ד

לג וידבר ה' אל משה לאמר: לד כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ ארזותכם.

חזר בו - יטהרו, ואם עמד ברשעו עד שיישרפו - משתנה עורו ויצטרע, ויהיה מובדל ומפורסם לבדו, עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע.

ועל עניין זה מזהיר בתורה ואומר (דברים כ"ד, ח-ט) 'השמר בנגע הצרעת... זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים בדרך'. הרי הוא אומר: התבוננו מה אירע למרים הנביאה שדיברה באחיה... נענשה בצרעת, קל וחומר לבני אדם הרשעים הטיפשים שמרבים לדבר גדולות ונפלאות.

וַנְתַּי נָגַע צִרְעַת

28. ויקרא י"ג מ"ז – פתיחת פרשת צרעת הבגד

וְהַבְּגָד כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע צִרְעַת בְּבִגְד צֹמֶר אוֹ בְּבִגְד פְּשִׁתִּים.

30. ויקרא י"ד ל"ד – פתיחת פרשת צרעת הבית

כִּי תִבְאֶוּ אֶל אֶרֶץ פְּנֵעוּ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם לְאֶחְזָה וַנְתַּי נָגַע צִרְעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֶחְזָתְכֶם.

31. אבות דרבי נתן, נ"ב פרק ט"ז

בָּרַח מִשְׁכַּן רַע, שְׂכַל זְמַן שֶׁהִנְגְעִים בָּאִים לַתּוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל רַשָׁע הֵן סוֹתְרִין כּוֹתְלוֹ שֶׁל צַדִּיק; מִי גָרַם לְכוֹתְלוֹ שֶׁל צַדִּיק שִׁיִּסְתֵּר? עוֹנוֹתָיו שֶׁל רַשָׁע - הֵם גָּרְמוּ לוֹ.

18. ויקרא י"ג

(א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר:

(ב) אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפְחַת אוֹ בְּהֶקֶת וְהָיָה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צִרְעַת וְהוּבָא אֶל אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים:

19. ויקרא י"ד

(א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ב) זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמִּצְוָה בְּיוֹם סְהֻרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן:

20. ויקרא י"ג

(א) וְהַבְּגָד כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע צִרְעַת בְּבִגְד צֹמֶר אוֹ בְּבִגְד פְּשִׁתִּים: (מח) אוֹ בְּשֵׁתִי אוֹ בְּעֶרְבַת לְפִשְׁתִּים וְלְצֹמֶר אוֹ בְּעוֹר אוֹ בְּכָל מְלֶאכֶת עוֹר:

מהי הצרעת?

21. הרמב"ם בסוף הלכות טומאת צרעת פט"ז ה"י

הצרעת הוא שם האמור בשותפות, כולל עניינים הרבה שאין דומים זה לזה. שהרי לובן עור האדם קרוי צרעת, ונפילת קצת שער הראש או הזקן קרוי צרעת, ושינוי עין [=מראה] הבגדים או הבתים קרוי צרעת. וזה השינוי האמור בבגדים ובבתים שקראתו תורה צרעת בשותפות השם...

הדעה הרואה בדיני הצרעת רפואה מונעת ודחייתה

22. שד"ל בביאורו לפרק י"ב

והנה חשבו רבים כי הרחקת המצורע היא מפני שהחולי הוא מתדבק במגע. ונראה לי, שאם חששה התורה להידבקות החולי, כמה חוליים אחרים יש המתדבקים, ולא התקינה התורה בהם שום תקנה. ואיך לא ציוותה דבר על דבר הדבך?

23. הרש"ר הירש בנספח לפירושו לפרשת תזריע

הלכות נגעים, יותר מכל שאר חלקי התורה, שימשו מקור לדעות המשובשות על 'אופיים הסניטרי של חוקי תורת משה'... מחלת העור העיקרית - השחין - איננה מטמאה כשלעצמה. אותו 'שחין רע' 'שחין מצרים' 'אשר לא תוכל להרפא' (דברים כ"ח, כז, לה) איננו מניח מקום לטומאה כלל.

אם כיסתה הצרעת את כל הגוף 'מראשו ועד רגליו' (פסוקים יב-יג) חזרה הטהרה. נמצאת זאת התורה היוצאת מפי 'הרופאים הסניטריים': אם פורצת המחלה בכוח רב ומכסה את כל הגוף, הרי זה סימן להחלמה גמורה! והנה דווקא בשחין מצרים 'אשר לא תוכל להרפא', הרי שיא האימה מתואר במילים 'מכף רגלך ועד קדקדך'.

אי אפשר כלל לומר שפרק זה דן בריפוי מחלות ומניעתן... הכוהנים אינם ממלאים כל תפקיד במסגרת 'שירותי הטהרה'... שהרי בכל הפרק הזה אין הם נוקטים בשום אמצעים כדי לרפא את המחלות שלפניהם.

דעת חז"ל: הצרעת וטומאתה - עונש לאדם

24. מסכת ערכין דפים טו-טז

אמר רבי יוסי בן זימרא: כל המספר לשון הרע - נגעים באים עליו... אמר ריש לקיש: 'זאת תהיה תורת המצורע' - זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע.

אמר רב שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: על שבעה דברים נגעים באים: (1) על לשון הרע (2) ועל שפיכות דמים (3) ועל שבועת שווא (4) ועל גילוי עריות (5) ועל גסות הרוח (6) ועל הגזל (7) ועל צרות העין.

25. הצרעת כעונש ביד ה' על עבדות שונות

- מרים נענשה בצרעת על שדיברה במשה (במדבר י"ב);
- גיחזי נענש בה על רדיפת הבצע שלו ועל שנשבע שבועת שקר לאלישע (מל"ב ה');;
- עוזיהו נענש בצרעת על כך שניגש להקטיר במקדש על אף מחאות הכוהנים (דהי"ב כ"ו, טז-כא).

26. משנה באבות פ"ה מ"ט

חיה רעה באה לעולם על שבועת שווא ועל חילול השם.

גלות באה לעולם על עובדי עבודה זרה ועל גילוי עריות ועל שפיכת דמים ועל השמטת הארץ.

27. הרב הופמן (עמ' רכ)

באמת, אם כל מכה היא עונש על חטא, מדוע לא ייראה גם נגע הצרעת כעונש על עברות מסוימות?

אולם כמו שמצד אחר, יש מקרים יוצאים מן הכלל שבהם אסונות באים על בני אדם בלי שאפשר לראות בהם תוצאות מעברות, כך... גם מקרי צרעת יקרו בדרך יוצא מן הכלל. כך שנו רבותינו (ברכות ה ע"ב) שיש מקרים שצרעת באה על האדם כייסורין של אהבה. מלבד זה, הרי מתמיה כי דווקא הצרעת מטמאת, ואילו מחלות אחרות, שבאות גם כן לרוב כעונש על חטאים, אינן מטמאות.

28. הרמב"ם בסוף הלכות טומאת צרעת פט"ז ה"י

וזה השינוי האמור בבגדים ובבתים שקראתו תורה 'צרעת' בשותפות השם, אינו ממהרהו של עולם, אלא אות ופלא היה בישראל² כדי להזהירן מלשון הרע. שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו. אם חזר בו - יטהר הבית. אם עמד ברשעו עד שהותץ הבית - משתנין כלי העור שבביתו שהוא יושב ושוכב עליהן. אם חזר בו - יטהרו. ואם עמד ברשעו עד שיישרפו - משתנין הבגדים שעליו. אם

שאת או ספחת או בהרת – ויקרא י"ג

(ב) אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים: (ג) וראה הכהן את הנגע בעור הבשר וישער בנגע הפך לבן ומראה הנגע עמק מעור בשרו נגע צרעת הוא וראהו הכהן וטמא אתו: (ד) ואם בהרת לבנה הוא בעור בשרו ועמק אין מראהו מן העור וישערה לא הפך לבן והסגיר הכהן את הנגע שבעת ימים:

נגע צרעת

(ט) נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן: (י) וראה הכהן והנה שאת לבנה בעור והיא הפכה שער לבן ומחית בשר חי בשאת: (יא) צרעת נושנת הוא בעור בשרו וטמאו הכהן לא יסגרנו כי טמא הוא: (יב) ואם פרוח תפרח הצרעת בעור וקשתה הצרעת את כל עור הנגע מראשו ועד רגליו לכל מראה עיני הכהן: (יג) וראה הכהן והנה כשתה הצרעת את כל בשרו וטהר את הנגע פלו הפך לבן טהור הוא: (יד) וביום הראות בו בשר חי וטמא:

נגע בראש או בזקן

(כט) ואיש או אשה כי יהיה בו נגע בראש או בזקן: (ל) וראה הכהן את הנגע והנה מראהו עמק מן העור ובו שער צהב דק וטמא אתו הכהן נתק הוא צרעת הראש או הזקן הוא: (לא) וכי וראה הכהן את נגע הנתק והנה אין מראהו עמק מן העור וישער שחר אין בו והסגיר הכהן את נגע הנתק שבעת ימים:

בהרת לבנת

(לח) ואיש או אשה כי יהיה בעור בשכם בהרת לבנת: (לט) וראה הכהן והנה בעור בשכם בהרת לבנת בהק הוא פרח בעור טהור הוא:

קרח וגבח

(מ) ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא: (מא) ואם מפאת פניו ימרט ראשו **גבח** הוא טהור הוא: (מב) וכי יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן אדם צרעת פרחת הוא בקרחתו או בגבחתו: (מג) וראה אתו הכהן והנה שאת הנגע לבנה אדם ממת בקרחתו או בגבחתו כמראה צרעת עור בשר: (מד) איש צרוע הוא טמא הוא טמא וטמאנו הכהן בראשו נגעו:

(מה) והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא וקרא: (מו) כל מי אשר הנגע בו וטמא טמא הוא ביד ישב מחוץ למחנה מושבו:

צרעת הבגד

(מו) והבגד כי יהיה בו נגע צרעת בבגד צמר או בבגד פשתים: (מח) או בשתי או בערב לפשתים ולצמר או בעור או בכל מלאכת עור: (מט) והיה הנגע יתקרק או אדם בבגד או בעור או בשתי או בערב או בכל כלי עור נגע צרעת הוא והראה את הכהן: (נ) וראה הכהן את הנגע והסגיר את הנגע שבעת ימים: (נא) וראה את הנגע ביום השביעי כי פשה הנגע בבגד או בשתי או בערב או לכל אשר יעשה העור למלאכה צרעת ממארת הנגע טמא הוא: (נב) ושכף את הבגד או את השתי או את הערב בצמר או בפשתים או את כל כלי העור אשר יהיה בו הנגע כי צרעת ממארת הוא באש תשרף: (נג) ואם וראה הכהן והנה לא פשה הנגע בבגד או בשתי או בערב או בכל כלי עור: (נד) וצנה הכהן וכבסו את אשר בו הנגע והסגירו שבעת ימים שנית: (נה) וראה הכהן אחרי הכבס את הנגע והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע לא פשה טמא הוא באש תשרפנו פחתת הוא בקרחתו או בגבחתו: (נו) ואם וראה הכהן והנה פשה הנגע אחרי הכבס אותו וקרע אותו מן הבגד או מן העור או מן השתי או מן הערב: (נז) ואם תראה עוד בבגד או בשתי או בערב או בכל כלי עור פרחת הוא באש תשרפנו את אשר בו הנגע: (נח) והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבסו וקרעו מהם הנגע וכבסו שנית וטהר:

(נט) זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים או השתי או הערב או כל כלי עור לטהרו או לטמאו:

צרעת הבית – ויקרא י"ד

(לג) וידיבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר: (לד) כי תבאו אל ארץ פנעו אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם: (לה) ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר פנעו נראה לי בבית: (לו) וצנה הכהן ופנו את הבית בטרם יבא הכהן לראות את הנגע ולא יטמא כל אשר בבית ואחר כן יבא הכהן לראות את הבית: (לז) וראה את הנגע והנה הנגע בקירת הבית שקעורית ונקרקת או אדם ממת ומראהו שפל מן הקיר: (לח) ויצא הכהן מן הבית אל פתח הבית והסגיר את הבית שבעת ימים: (לט) ושב הכהן ביום השביעי וראה והנה פשה הנגע בקירת הבית: (מ) וצנה הכהן וחלצו את האבנים אשר בהן הנגע והשליכו

אתהו אל מחוץ לעיר אל מקום טמא: (מא) ואת הבית יקצע מבית סביב ושיפכו את העפר אשר הקצו אל מחוץ לעיר אל מקום טמא: (מב) ולקחו אבנים אחרות והביאו אל תחת האבנים ועפר אחר יקח וטח את הבית: (מג) ואם ושוב הנגע ופרח בבית אחר חלץ את האבנים ואחרי הקצות את הבית ואחרי הטוח: (מד) ובא הכהן וראה והנה פשה הנגע בבית צרעת ממארת הוא בבית טמא הוא: (מה) ונתץ את הבית את אבניו ואת עצי ואת כל עפר הבית והוציא אל מחוץ לעיר אל מקום טמא: (מו) והבא אל הבית כל מי הסגיר אותו וטמא עד הערב: (מז) והשכב בבית וכבס את בגדיו והאכל בבית וכבס את בגדיו: (מח) ואם בא וראה הכהן וראה והנה לא פשה הנגע בבית אחרי הטח את הבית וטהר הכהן את הבית כי נרפא הנגע: (מט) ולקח לחטא את הבית שתי צפרים ועץ ארז ושיני תולעת ואזב: (נ) ...

(נד) זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק: (נה) ולצרעת הבגד ולבית: (נו) ולשאת ולשפחת ולבהרת: (נז) להורות ביום הטמא וביום הטהור זאת תורת הצרעת: